Lugha ya Ubabedume Miongoni mwa Vijana wa Kiume wa Vyuo Vikuu, Kenya

[1]Melvine Ouma, [2]Furaha Chai, [3]AbdulRahim Taib
[1]Egerton University, Kenya
[2]Pwani University, Kenya

Abstract
Masculinity is a system in the society in which men identify themselves through behavior and even talk. The male youth have a specific language of their own subculture to explain and narrate every circumstance in their everyday life. This paper explores the language the male youth use to express and describe masculinity from their own perpective with the aim of evaluating and describing the crisis of masculinity that emerges in the male youth conversation about masculinity. The parcticipants of the study were male students from Egerton University. The guiding theory was critical discourse analysis. Data collection methods were focus group discussions and individual interviews. It was found that masculinity among the male youth was associated with being a provider, avoidance of femininity, avoidance of homosexuality, ability to be independent, emotional control and being tough all the time. The male youth recognised the existence of the crisis of masculinity and associated it with femininity, homosexuality, feminine dressing, lack of emotional control, inability to provide for the family and suicide as a solution to their problems. Terms such as ***umama, chichi****,* ***mkuste, macinderella*** *were used to refer to the male youth who are in the crisis of masculinity. The male youth who are under the crisis of masculinity can reclaim their masculinity and identify themselves as men again especially after getting mocked by other men.*

Keywords: Crisis of masculinity, male norm, male youth, masculinity, masculine language.

Ikisiri
Ubabedume ni mfumo wa kijamii ambapo wanaume wanajitambulisha nao kwa mienendo, tabia na hata mazungumzo. Vijana wa kiume huwa na lugha ya kipekee kueleza hali zozote zile katika maisha yao ya kila siku. Hivyo kazi hii inatalii lugha wanayotumia vijana wa kiume kufafanua na kuelezea ubabedume kwa mtazamo wao binafsi, kwa madhumuni ya kutathmini na kueleza ndaro za ubabedume katika lugha ya ubabedume miongoni mwa vijana wa kiume. Vijana wa kiume katika chuo kikuu walikuwa washiriki wa kazi hii, kwa kuongozwa na nadharia ya Uchanganuzi Hakiki wa Usemi. Data ilikusanywa kutoka kwa vikundi viini na mahojiano. Iligunduliwa kwamba ubabedume miongoni mwa vijana wa kiume ulihusishwa na ukimu na ulindaji wa familia, kujiepusha na tabia zilizochukuliwa kuwa za kike, ukanaji ushoga, uwezo wa kujitegema, udhibiti wa hisia na ugumu katika kila hali. Vijana wa kiume walitambua uwepo wa ndaro za ubabedume na kuihusisha na tabia za kike, ushoga, mavazi ya kike, hisia ovyo, kushindwa kukimu familia, utamaushi na hatimaye kujinyonga kama suluhisho ya matatizo. Istilahi kama vile umama, chichi, mkuste, macinderella zilitumiwa kurejelea hali ya ndaro za ubabedume na pia kuwarejelea walio katika ndaro za ubabedume. Vijana wa kiume walio katika ndaro hizi wanaweza kurejesha udume hasa kupitia kwa kusutwa na kukejeliwa na wanaume wengine.

Maneno Muhimu: Kaida za ubabedume, lugha ya ubabedume, ndaro za ubabedume, ubabedume, vijana wa kiume.

Utangulizi

Jamii inawagawanya wanadamu katika vikundi viwili: wanaume na wanawake na hivyo mara nyingi inaonekana ni kama wanaume wote wanafanana na vilevile wanawake wote

wanafanana katika tabia na mienendo yao. Kila jamii na kila tamaduni zinawatarajia wanawake na wanaume kuwa tofauti katika mienendo yao. Wanaume wanatarajiwa kuthamini kupata hadhi, kuwa wenye mamlaka na uhodhi, kuzilinda familia zao na kuwa wakimu wema, wanaume wanatarajiwa kudhibiti hisia zao, kuwa na nguvu za kimwili. Haya ndiyo matarajio ya jamii na tamaduni kwa wanaume (Crespi, 2003).

Nchini Kenya, kuna viwango tofauti vya ubabedume kutokana na kuwepo kwa tamaduni na vijitamaduni mbalimbali. Vijana ni mojawapo ya kijitamaduni kilicho na utamaduni wa kipekee. Kijitamaduni hiki kushinikiza ubabedume pamoja na tabia za kiubabedume miongoni mwa vijana wa kiume. Vijana wa kiume wanajiwasilisha kwa njia inayoonyesha kuwa wao ndio wanaotawala, wana hekima na ujuzi. Vijana wanajulikana kuzingatia na kuishi kulingana na kaida za ubabedume. Ubabe kwao, unaweza kutendwa na kuonyeshwa kupitia kwa madai ya vijana ‘kuwateka’wasichana wengi kingono bila kuwajibika katika uhusiano huo. Kijana wa kiume anafaa kuwa jasiri, mwenye uwezo wa kuvutia wanawake na mwenye nguvu za kimwili. Kijana wa kiume anapaswa kuwa na mazoea ya kujitenga na tabia za kishoga na kuwachukia wanaojihusha na tabia hizo. Sifa hizi humpa kila kijana wa kiume njia ya kufikia na kudumisha ubabedume na hivyo kumwezesha kutambuliwa kuwa mdau wa kuendeleza utamaduni.

Hata hivyo, dhana ambayo imeundwa na kijitamaduni cha vijana kuhusu kuwa mwanamume au kuwa mbabe imezua shida kwa sababu vijana wengi wa kiume wanapata ugumu kuishi kulingana na kaida na itikadi za ubabedume ambazo zimewekwa na utamaduni ambamo wamekulia (Poscoe, 2015). Vijana wengi wameshindwa kuishi kulingana na matarajio ambayo jamii imewawekea na hivyo hawachangii katika taratibu za kijamii. Wengi wanajitenga na utambulisho wa ubabedume na kukwepa tabia na majukumu yanayowawezesha kujitambulisha kama wanaume. Kukosa kuwa wakimu wa familia, kupuuza kazi zinazochukuliwa kuwa za wanaume, vurugu, kujiua, matumizi ya dawa za kulevya na uhalifu ni dalili za ndaro za ubabedume. Pia wamekuwa wasenge kinyume na inavyotarajia jamii na utamaduni. Hali ya mwanamume kuishi kinyume na matarajio ambayo amewekewa kama mwanamume ndiyo Levant (1997) anaiita ndaro za ubabedume. Levant asema kuwa kuna ndaro katika ubabedume kwa sababu ya uporomokaji wa wajibu wa mkimu mwema na kwa ujumla ongezeko la mgongano wa wajibu wa jinsia.

Suala la Utafiti

Vijana wa kiume wamechukua tabia zinazochukuliwa kuwa za kike, kuzungumza kama vijana wa kike, na kuishi dhidi ya matarajio ya ubabedume hivyo kusababisha ubabe wao kuingia katika ndaro. Haijulikani lugha wanayotumia vijana wa kiume kurejelea na kueleza ndaro za ubabedume. Utafiti huu ulichunguza lugha ya vijana wa kiume na wanavyoitumia kurejelea na kueleza ndaro za ubabedume.

Madhumuni ya Utafiti

Madhumuni ya utafiti huu yalikuwa:

i) Kuhakiki maelezo na usimuliaji wa vijana wa kiume kuhusu ubabedume kwa kuhusisha matarajio ya jamii.
ii) Kutathmini na kueleza ndaro za ubabedume katika lugha ya vijana wa kiume

Maswali ya Utafiti

Utafiti uliongozwa na maswali yafuatayo:

i) Vijana wa kiume wanaeleza na kusimulia vipi ubabedume wao wakihusisha matarajio ambayo yamewekwa na jamii?
ii) Ndaro gani za ubabedume zinajitokeza katika lugha ya vijana wa kiume kuhusu ubabedume?

Maana ya kuwa Mwanaume

Martensson (2012) aligundua kwamba ili kuwa mwanamume katika jamii ya Chile lazima mwanamume awe mkimu wa familia yake. Mwanamume anapaswa kuwa mlinzi na aliye na uwezo wa kufanya kazi ngumu ya mikono kwa bidii. Yeyote anayetenda kinyume na desturi hii ya ubabedume huangaliwa kwa njia hasi. Brannon (2004) na Poscoe (2007) wanasema kuwa wanaume wanapaswa kujitegemea na wenye nguvu. Udume unahusisha kujitenga na mambo ya kike kwani mara nyingi kuna ubaguzi unaoletwa na kumiliki tabia za kike.. Kuwa mwanamume inamaanisha kuwa na mafanikio na hadhi. Ukataaji wa tabia za kike miongoni mwa vijana wa kiume ni vipengele thabiti vya ubabedume wa kisasa.

Khaemba (2013), Uchendu (2007) na Matinde (2006) wanaeleza kuwa baada ya tohara, kijana wa kiume amekuwa mwanamume, ana leseni ya kupata mwanamke. Kijana huyo hujitenga na uhusiano na mamake na huanza kujenga uhusiano na babake. Anaruhusiwa kuchukua nafasi ya uongozi wa boma lao wakati wowote babake hayuko. Kijana huyo hufunzwa njia ya uzalishaji mali huongozwa na sheria za miviga na hupewa mamlaka ya kutenda kama mwanamume.

Anatarajiwa kuhakikisha nidhamu miongoni mwa watoto na wanawake kwa vitisho na kwa kutumia nguvu. Uanaume katika jamii huanza kufundishwa na kuhifadhiwa tangu utotoni, wanapofunzwa majukumu na matarajio ya jamii kuwahusu. Mwanamume ndiye mkimu wa familia, hivyo ni wajibu wake kutosheleza familia yake kwa mahitaji ya lazima na yale ya ziada. Lazima adhihirishe ushujaa katika kuwalinda wanawake, watoto, wakongwe na wanyonge dhidi ya hatari yoyote. Katika asasi ya ndoa, mwanamume humiliki mwanamke.

Maelezo na tafiti za wataalamu hao yalisaidia utafiti huu kuonyesha kuwa vijana wa kiume walitambua kuwa jamii imewawekea matarajio ya kiubabedume. Tafiti hizi zilionyesha kuwa kila jamii na utamaduni zina matarajio ambayo wanaume wanatarajiwa kuishi kulingana nayo wakiwemo vijana. Pia ziliweza kuonyesha kuwa viwango na matarajio ya jamii na utamaduni kwa kiasi fulani yanafanana katika takriban jamii zote. Vilevile zilitambua na kutaja uwepo wa ndaro za ubabedume hata hivyo hamna utafiti wowote kati yazo uliochunguza ndaro za ubabedume.

Ndaro za Ubabedume

Wanaume wako katika ndaro kwa sababu wameathiriwa moja kwa moja kuliko wanawake na mabadiliko katika jamii, mageuzi na mapinduzi kwa sababu ni wao ndio walioleta matatizo haya na ndio wanaoendelea kuyaleta (Bednarik, 1970:7-8). Alisisitiza kwamba ubabedume uko katika ndaro sio kwa sababu ya harakati za wanawake au mabadiliko na maendeleo katika hadhi ya wanawake bali ni matokeo ya maendeleo ya kiteknolojia ambayo yana jukumu la kuwafanya wanaume kukumbatia ya kike na hivyo kuimarisha ndaro za ubabedume.

Ndaro za ubabedume zaweza kuwaandama vijana wa kiume kutokana na maumbo au sehemu za miili yao. Vijana wanapatwa na wasiwasi wanapokuwa na dhakari ndogo ndiposa wanakimbilia bidhaa mbalimbali ili kuongeza ukubwa wa kiungo hiki. Bidii ya wanasayansi kuvumbua bidhaa kama hizi ni ishara tosha kwamba bidhaa hizi zinahitajika na vijana (Hall, 2015). Anaongezea kwamba udogo wa kiungo dhakari au upungufu wowote katika kiungo hiki humwingiza mwanamume katika ndaro kwa ambavyo kiungo hiki ni njia moja ya mwanamume kuthibitisha ubabe wake.

Johanroshan na Zohreh (2015) walichunguza ndaro za ubabedume katika riwaya ya *The Child in Time* yake Ian McEwan. Waligundua kuwa chanzo kikuu cha ndaro za ubabedume ni kukosa nguvu na mamlaka na hisia za kuwa dhaifu. Hata baada ya kufifia na hata kufa kwa ubabe wa mwanamume, ubabe unaweza kurejeshwa na hivyo mwanamume

akaweza kuwa na ule ubabe tena. Ndaro hizi zinaweza kurejea wakati wowote na kujipenyeza tena katika maisha ya mwanamume.

Tafiti hizi pamoja na maelezo yaliyotolewa na wataalamu mbalimbali kuhusu ndaro za ubabedume yalisaidia utafiti huu kupata msingi wake kwa kuonyesha baadhi ya chanzo cha ndaro za ubabedume, sifa za ndaro za ubabedume na jinsi ndaro za ubabedume zinavyodhihirika miongoni mwa vijana wa kiume.

Misingi ya Nadharia

Utafiti uliongozwa na nadharia ya Uchanganuzi Hakiki wa Usemi (UHU) iliyoasisiwa na Teun Van Dijk, Norman Fairclough na Ruth Wodak. Utafiti ulitumia mkabala wa Fairclough anayeeleza kuwa UHU ni uchanganuzi wa lugha na vipengele vingine vya shughuli za kijamii. Ni uchanganuzi wa lugha kwa sababu kupitia lugha wanajamii wanajenga maana, uelewa na kuashiria tajriba zao; mambo ya kila siku katika maisha yao (Fairclough, 2001).

Itikadi huundwa na kuendelezwa kupitia lugha na utendaji (Fairclough, 1989:84). Itikadi huonekana kama desturi ya kawaida au kila siku na akili ya kawaida. Kulingana na Reeser (2010:20) ubabedume ni swala la kiitikadi ambayo mtu anaweza kuchangia kupitia kwa maoni kwa sababu hujitokeza kama jambo la kiasilia katika utamaduni. Lugha ya ubabedume ni jambo la kawaida hivi kwamba mara nyingi hakuna anayehoji au kuuliza maswali kuhusu lugha hiyo ya ubabedume. Hivyo mihimili hii ilitumiwa kuchanganua, kueleza na kuelewa maelezo ya vijana wa kiume kuhusu ubabedume. Vilevile ilitumiwa kuonyesha ndaro za ubabedume zinavyojitokeza katika maelezo ya vijana wa kiume kuhusu ubabedume.

Katika uchanganuzi hakiki wa usemi mamlaka yanahusisha udhibiti wa kundi moja kwa makundi mengine. Umoja wa lugha na maswala mengine ya kijamii huhakikisha kwamba lugha inafungamana na mamlaka ya kijamii kwa njia mbalimbali. Lugha ya ubabedume huashiria mamlaka kwa sababu ubabedume mara nyingi huchukuliwa kama mfumo wa kijamii unaofungamana na mamlaka. Hivyo mihimili hii ilitumiwa kuhakiki usimulizi wa vijana wa kiume kuhusu utendaji wao wa ubabedume kwa mujibu wa mamlaka. Uhodhi unaweza kutekelezwa waziwazi, kwa kujua au kutojua. Uhodhi huwa endelevu hivyo kuonekana kuwa mambo ya kiasilia, kawaida na ya kila siku hadi pale ambapo uhodhi unaanza kukosolewa. Lugha ya ubabedume inaendeleza uhodhi katika mawasiliano. Mihimili hii ilitumiwa kuhakiki maelezo ya vijana wa kiume kuhusu ubabedume kupitia uhodhi. Hii ni kwa sababu ubabedume na uhodhi unafungamana moja kwa moja hivi kwamba ubadedume hauwezi kutengwa na uhodhi.

Mbinu za Utafiti

Jumla ya washiriki ilikuwa wanafunzi sabini na wawili kutoka Chuo kikuu cha Egerton. Mbinu za vikundi viini na mahojiano zilitumiwa kukusanya data. Washiriki waliteuliwa kupitia uteuzi wa kibahati nasibu kutoka vitivo tisa vya chuo hicho na mwaka wa masomo. Wanafunzi wawili waliteuliwa kutoka kila mwaka wa masomo kutoka mwaka wa kwanza hadi wa nne. Waliwekwa katika makundi mawili. Kila kundi lilikuwa na washiriki thelathini na sita. Kundi moja lilishirikishwa kwenye vikundi viini huku lingine likishirikishwa katika mahojiano. Mtafiti alifanya unukuzi wa lugha waliyotumia washiriki kujieleza katika vikundi viini na mahojiano ya kibinafsi. Kila usemi uliambatanishwa na mhusika wake kwa usahihi. Unukuzi wa data ulitumia mkondo wa nambari inayotokea mwanzoni mwa kila mzungumzaji ikisimamia kikundi kiini (kama ni kikundi kiini cha kwanza, cha pili, cha tatu au cha nne). Konsonanti A hadi I zilitumiwa kumtambulisha mzungumzaji, hili lilikuja baada ya nambari ya kikundi kiini. Nambari ndogo ilitumiwa baada ya konsonanti yaani mzungumzaji ili kuashiria zamu ya mzungumzaji. Kwa mfano:

1.B_{13}: He was under depression so alishindwa ku-

Kutokana na mfano huo, nambari 1 inaashiria kikundi kiini cha kwanza, kwamba kauli hiyo ilitolewa katika kikundi kiini cha kwanza. Konsonanti B inamtambulisha mzungumzaji na nambari ndogo 13 inaashiria kuwa ni zamu yake ya kumi na tatu. Deta iliyokusanywa katika vikundi viini ilitumiwa katika mahojiano ili kupata maelezo zaidi na pia kutalii zaidi hoja ambazo washiriki hawakuweza kuweka wazi katika vikundi viini.

Matokeo

Matokeo ya utafiti huu yalitolewa kulingana na madhumuni ya utafiti.

Ubabedume kama Suala la Kiitikadi

Itikadi huchukuliwa kuwa zinaundwa kupitia kwa mitindo za kijamii hususan kupitia kwa usemi (Fairclough, 1989). Kutokana na urudiaji usioepukika katika utamaduni mzima, itikadi mwishowe huonekana kuwa swala la kiasili hivyo haiuliziwi maswali na ina nafasi yake katika mchakato mzima wa kujenga ubabedume. Reeser (2010) na Fairclough (2001) wanaeleza kwamba ubabedume ni maarifa ya kawaida hivi haionekani na haitambuliwi waziwazi. Swala la ubabedume lilikuwa jambo la kawaida miongoni mwa washiriki wa utafiti huu, wakaichukulia na kuifasili kama jambo la kiasilia, jambo ambalo mtu anazaliwa nalo likiwa lipo na vilevile jambo ambalo lipo tu akilini bila ya mtu yeyote kuliweka hapo. Mazungumzo yafuatayo yalitolewa katika kikundi kiini cha kwanza:

1.A_5: Kuwa masculine ni nature
1.B_4: It just comes automatically
1.C_5: Kwangu like for us ukizaliwa kuna hiyo time ya kucircumcisiwa unaambiwa vile mwanaume anafaa kufanya
1.D_5: After circumcision unafunzwa kuwa independent kama ulikuwa unaishi kwa main house unajengewa nyumba yako separate unaanza kujisimamia

Kulingana na sehemu hiyo ya mazungumzo, ubabedume ni jambo la kiasilia (*kuwa masculine ni nature)* na pia ni jambo ambalo linajiendesha na kuwepo pale bila mtu kuliweka hapo. Hili linaonekana mshiriki anaposema *"it just comes automatically".* Washiriki vilevile wanaorodhesha sifa za mwanamume hasa baada ya tohara; kuwa jasiri, kudhibiti hisia na kuwa na uwezo wa kujitegemea. Mazungumzo haya yalitolewa katika kikundi kiini cha tatu:

3.E_5: Also you are told that because you are a man now you only associate with men
3.G_4: Being a man comes naturally I think like from the environment

Washiriki hawa wanaonyesha ubabedume kuwa jambo la kiasilia na jambo linalojiingiza ndani ya vijana wa kiume lenyewe tu bila mtu yeyote kuliingiza ndani yao. Hata hivyo, baada ya mtafiti kudadisi zaidi ndipo washiriki waligundua kwamba kwa wakati mmoja au mwingine wa maisha yao wao hufunzwa ubabedume na jamii, jinsi na namna ya kuwa wanaume katika maisha yao ya kila siku.

Inajitokeza kwamba ubabedume ni swala la kiitikadi hivi kwamba ingawa vijana wa kiume wanalijua kutoka kwa jamii hawatambui hivyo. Pia wanatambua kuwa maswala haya ya ubabedume ndio kanuni ya kijitamaduni chao kuhusu ubabedume. Sehemu za mwili za

mwanaume hasa sehemu za siri huchukuliwa kuwa ishara ya ubabedume hili ni kwa mujibu wa Izugbara (2005). Anaeleza kwamba ubabedume huanzia sehemu za siri na kuwepo kwa sehemu hii huashiria ubabedume. Vilevile uwezo wa kudunga mwanamke mimba inachukuliwa kuwa njia moja ya kuonyesha kuwa mtu ni mwanamume halisi. Katika utafiti huu washiriki walithibitisha kuwa kauli hii ya Izugbara. Mazungumzo yafuatayo yalitokea katika kikundi kiini cha kwanza:

1.F_1: Sex organ. It's the only proof that am a man
1.A_2: I know am a man juu ya my sex as in my reproductive organs
1.C_1: Mzee mzima kama yuko sawa
1.B_3: To be masculine is to make a girl yaani unaweza fanya msichana wa mtu askie… hiyo time ya kapedo

Kifungu cha mazungumzo kifuatacho kilitolewa katika kikundi kiini cha tatu:

3.A_{12}: Being a real man you must have that ability you can reproduce
3.D_{13}: You cannot call yourself a man and you cannot do something…sex
3.E_{15}: Mwanaume ni kudunga mpaka dem atii
3.B_{16}: I heard some ladies one time when a man passed tukiwa pale shops. That man passed then the ladies were storying about him you see huyo boy hata asijaribu kukukatia eti anakupeleka kwake. Eti walienda kwa huyo boy hakuna chenye walifanya. Imagine walilala tu

Njia moja ya kutambua ikiwa kijana wa kiume ni mwanaume ni kupita uwepo wa kiungo dhakari. Mshiriki anathibitisha hili kwa kusuma kuwa sehemu yake ya siri ndio ithibati ya kipekee kwamba mimi ni mwanamume. Washiriki wanasisitiza kuwa wanajua kuwa wao ni wanaume kwa sababu ya wao kuwa na sehemu ya uzazi (*my reproductive organs*), kiungo dhakari (*mzee mzima*) na uwezo wa kufanya ngono. Njia nyingine ya kujitambulisha kama mwanaume ni uwezo wa kushiriki ngono (*you cannot call yourself a man and you cannot do something, mwanamume ni kudunga mpaka dem atii*).

Ubabedume ni Mamlaka

Mamlaka yanaingiliana na shughuli za kila siku ambazo huwa haziuliziwi maswali hivyo kuonekana kuwa kawaida. Washiriki walionyesha kuwa ubabedume na mamlaka yanaambatana moja kwa moja. Kifungu cha mazungumzo kifuatacho kimetolewa katika kikundi kiini cha kwanza:

1.A_2: Masculinity is being a man in lifestyle and behavior
1.G_2: Leadership and authority ni ya men hata positions za politics ni men wengi ndio wanahold hiyo ndiyo undume sasa
1.H_2: Men are the leaders of the house and the superpower of the household. They are just leaders in nature.
1.F_3: Like in current politics men ndio wanakuwa favoured so kama we ni mwanaume uko na high chance ya kuwin those roles

Mwanaume amechorwa kama mtu mwenye nguvu na uwezo, kwamba siku zote ndiye yuko juu katika kuongoza na hivyo kuna mambo ambayo hayahusishwi na mwanamume. Washiriki wa utafiti huu walihusisha ubabedume na mamlaka. Mamlaka ulionyeshwa kupitia:

Ukanaji wa Ushoga

Ushoga ulionekana kuzua hisia kali kutoka kwa washiriki. Washiriki walikashifu ushoga ingawa walikubali kuwa ushoga umeendelea kukithiri miongoni mwa vijana wa kiume kwa ujumla. Mazungumzo yafuatayo yalitokea katika kikundi kiini cha kwanza:

1.B_8: According to the laws of nature gayism ni wrong.
1.D_9: Me naona ni disrespectful to the creation juu Mungu hakuwa fala akitengeneza dem na wewe unamake out na ndugu zako.

Maelezo yafuatayo ya washiriki yalitolewa katika kikundi kiini cha tatu:

3.A_8: Men are supposed to be attracted to the opposite sex so ukipata mtu anafanya hizo stuff na boy kaa yeye huyo ako na-
3.B_9: Mental disease
3.E_8: That thing is bad that thing is illegal in our country it is not African. Those people are not real men. I cannot associate with them.

Tokeo hili linakwenda sambamba na maelezo ya Izugbara (2005) anayeeleza kwamba uwezo wa kushiriki ngono na mwanamke humpa mwanamume mamlaka na hadhi ya juu na hivyo kumfanya kuwa bora zaidi.

Kujiepusha na Ukike

Kuna baadhi ya mambo au tabia, matendo na maneno ambayo yanahusishwa na jinsia ya kike tu hivyo mwanaume anapaswa kujitenga nayo kwa njia zozote zile. Kuwa mwanaume lazima ujiepushe na maswala ambayo kijamii kwa ujumla na katika kijitamaduni cha vijana wa kiume yanahusishwa na jinsia ya kike. Mazungumzo haya yalitokea katika kikundi kiini cha kwanza:

1.B_7: Kufuga nywele haina shida
1.C_8: But sasa wenye wanaenda extent ya kuenda salon kutengenza eye brows sijui nini... ndio sasa inafanya tunaanza kuulizana kama kweli we ni mwanaume
1.I_8: By the way kuna some hair style inakudisplay like a lady-
1.C_{19}: Halafu unapata mwingine amebleach akuwe na brown skin
1.D_{19}: Ama anajiweka pons sijui pods vitu ka hizo
1.E_{15}: Halafu kuna mwanaume unapata wanatembea na bag na ndani ni kama ya madem unapata amebeba mafuta, tissue, mirror
1.H_{10}: mwanaume hafanyi hivyo

Urembo na matumizi ya vipodozi yanakashifiwa kwa hali na mali. Maneno wanayotumia yanaonyesha kwamba mwanaume halisi hana muda wa kujitengeza nywele, mwili na kujitia mambo ya urembo kwani haya yanaaminika kuwa ni ya wanawake. Uraibu wa mwanaume kulingana na vijana wa kiume hauhusishi vipindi vya drama za kihisia, mihemuko na mivutano ya kijamii (soap opera). Mazungumzo yafuatayo yalitokea katika kikundi kiini cha tatu:

3.D_8: Kitu ingine men wanapenda technical things kaa foota. But wanaume wako na umama utapata wako involved na girlish things. Utapata me na mtu mwingine tunadiscuss politics or the technicalities of life naye huyu mwenye ni less of a man utapata ameketi anadiscuss soaps

3.E_7: Juzi hapa two weeks ago i had a movie if loving you is wrong. And then there was a guy who was looking at my laptop so he asked me which kind of movie is that then i told him him the name if loving you is wrong. He told me aiii bwana hizi vitu ni za ladies

Hisia Finyu

Mwanaume ajitenge na hali zozote za mihemuko na sura yake isionyeshe hisia zake kwa njia yoyote. Washiriki wa utafiti huu walikuwa na maoni thabiti kuhusu swala la hisia hasa hisia za kuonyesha huzuni na machungu. Sehemu hii ya mazungumzo ilitokea katika kikundi kiini cha nne:

4.A_{23}: Look at this a man would rather ajifiche kwenye nyumba pekee yake hivi amwage machozi yote lakini akikuja kukuface hivi ako sawa. Kwa mfano kitu kama tuseme nimeachwa kwa mfano rarely would you find a man crying but they go silent

4.B_{21}: Eti upate huyu msee akuje analia eti… ni ngumu. What we define as kulia for mwanaume ni kucomplain tu

4.E_{18}: Hata hiyo time Ruto alilia sound haikutoka and he was not proud of it

4.A_{25}: Na alikuwa anaficha

4.G_{10}: So vile tumeexplain vile inafaa kuja. Haifai kuwa kama ya dem. Ikikam kama ya madem sasa hiyo ndiyo-

>> Umama

4.H_5: They are not for everyone. Our tears are not for everyone

Vijana wa kiume huwa wana mihemuko na hisia ambapo wakati mwingine wanahisi kulia. Hata hivyo vijana hao walieleza kwamba hisia za huzuni zinazomhitaji mwanaume kulia ni hisia zinazotolewa mahali penye faragha. Vijana walipoadhibiwa hawakuonyesha hisia za uchungu au kukasirika (Walt, 2007; Masinire, 2011). Si kwa sababu hawakuhisi uchungu bali ni kwa sababu walikuwa wanahifadhi ubabedume.

Ubabedume ni Uhodhi

Vijana wa kiume wanashikilia kwamba lazima wadhibiti mazingira yao na walio karibu nao hasa walio chini yao kwa njia ya uhodhi ili wawe ndio wenye uwezo na wa kutegemewa. Njia zilizojitokeza kama mbinu wanazotumia kuonyesha uhodhi wao ni kama vile:

Ushupavu na Ugumu

Levant na wengine (2010) na Connell na Messerschmidt (2005) wanaeleza kwamba mambo yanapokuwa magumu mwanume anapaswa kuwa mgumu. Kila mwanaume anafaa kuwa mgumu hata ikiwa ana mwili mdogo. Mfano ufuatao ulitolewa katika kikundi kiini cha kwanza:

1.G_3: Wanaume wamezoea kufanya vitu extra-ordinary. What someone else cannot do, me nikifanya mimi ni mwanume sasa. Kuna vitu tough mtu akifanya hivyo ni mwanume sasa. Sasa yaani kuwa mwanaume ni kuwa tough
1.I_1: Being masculine is being a hard core
1.A_4: Men hupenda uvumilivu. In any situation hao ndio watavumilia kushinda the other gender because life is so tough and you want to be tough

Mazungumzo haya yalitolewa katika kikundi kiini cha nne:

4.H_1: Kuwa masculine inamaanisha you are naturally tough
4.D_2: What I think of masculinity is about energy of which ukijiangalia mwanaume unaweza fanya kazi zingine ngumu ngumu
4.E_2: Me ni hivyo hivyo tu, nguvu lazima mwanaume ni nguvu
4.F_4: Masculinity ni kuwa tough
4.B_6: Ukienda shule unapata hiyo shule girls are many boys are few so you want to.. unawezataka kuonyesha we ni mwanaume so unatumia status in academics to show that indeed I am a man and I can show it to other people. Unaona?

Ugumu unathaminiwa na unaonyeshwa hata kutumia matokeo ya kiakademia ili kuonekana kwamba ni mwanaume pale ambapo ugumu wa nguvu za kimwili hauhitajiki. Ikiwa mtu hana nguvu za kimwili basi atumie mbinu nyingine kama vile hekima, urazini na akili ili kuweza kuonyesha udume wake. Mwanaume anapaswa kuwa mgumu, mwenye sifa ya urazini, hekima, mantiki, urijali na akili ikiwa hana nguvu za kimwili na misuli (Lombard, 2003).

Kusuluhisha matatizo kwa kujitoa uhai sio kusuluhisha bali ni kuwa mwoga ambayo ni kinyume na kaida ya ubabedume katika kijitamaduni cha vijana. Mazungumzo haya yalitokea katika kikundi kiini cha tatu:

3.A_{12}: I think for you to commit suicide you are not strong enough
3.B_{12}: What I know those people who commit suicide don't love themsleves. They are less brave to face the challenges

3.C_{15}: Hiyo yote suicide,violence you as the man is a problem. If you are violent every now and then you have to question yourself if you really are a man

Dondoo hili lilitolewa katika kikundi kiini cha nne:

4.B_{13}: I say it is being coward and selfish
4.C_{18}: Unacheki kitu tumesema hapa, tumeshinda tukisema men are naturally tough. Sasa badala uface trouble zako unajinyonga. Obvious it is acceptable dem akijinyonga you can understand (kicheko) dem akijinyonga ni afadhali
4.A_{16}: On a masculine note no life is important than the other but by the way wacha nikuambie dem akijinyonga hata saa hii it will take a very short time for that particular incident kupotea kuvanish. But a guy ita last because men like tutashangaa mwanaume anawezaje shindwa… lakini madem, the ladies will just cry and get that off but men will still live with that for years
10: I can say they are not strong enough to handle what comes their way

Inajitokeza katika mazungumzo hayo kwamba vijana wa kiume wana matatizo katika maisha yao ya kila siku hata hivyo wanafahamu kwamba kujitoa uhai na vurugu mara nyingi si suluhisho kwa matatizo hayo.

Kujitegemea

Vijana wa kiume wana msimamo kuwa mwanamume ni kujitegemea na wala si kutegemea watu wengine. Wanasistiza kuwa hivyo ndivyo jamii inawatarajia kuwa; wawe watu wa kujitegemea. Maelezo ya washiriki wafuatao yalitolewa katika kikundi kiini cha tatu:

3.H_2: Mwanaume ni kujitegemea. You must find your ways ya kuishi si eti kila mara ni kupewa mahandouts. So not every time tu unastretch out. Lazima ujitegemee. Lazima ufind your own place.
3.B_4: Being a man is the ability to solve your daily problems.
3.A_4: You see if you are a man and you are not able to solve your problems or find way to go around them, it disqualifies you from being a man. People will start wondering is this a man really.

Ukimu na Ulindaji wa Familia

Washiriki walihusisha udume na uwezo wa kikimu familia na ulindaji wa jamaa pale nyumbani na hata ulindaji wa jamii kwa ujumla. Mazungumzo yafuatayo yalitokea katika kikundi kiini cha kwanza:

1.B_{18}: Mimi ndio mwanaume so mimi ndio nafaa kuprovide
1.A_{17}: most things inasupposed mimi ndio ni provide though naweza mleta kama msaidizi

1.$_{14}$: Mimi ndio nakuwa policy maker
1.C$_{16}$: Hata kwa Bibilia yenyewe inasema a man ndio head of the house so mbona uwachie bae wako jukumu ya kukumaintain. Wewe ukuwe tu unakula na kulala yeye tu ndio anamaintain. Hiyo haiwezekani
1.E$_{12}$: Mwanaume ni kuprovide
1.F$_{12}$: Kama haprovide yeye ni mwanamke kwa nyumba
1.G$_{10}$: Yeye ndio ameolewa. Ikikuwa mazoea mwanaume kuprovidiwa na mwanamke eti mwanamke ndio anamfanyia kila kitu yeye ako tu. Hiyo uanaume inaenda kabisa
1.H$_{7}$: Yeah ile kuwa mwanaume inaenda kabisa
1.I$_{6}$: Anaacha kuwa mwanaume sasa hiyo room ina wanawake wawili
1.I$_{6}$: Ati mwanaume you don't provide for your family you are not a man
1.F$_{19}$: For you to be a man at least you can provide si eti kila siku girlfriend wako ndio anatoa chakula we kazi yako ni nini. Be a man

Kuhusu ulindaji wa familia walieleza kwamba wao kama vijana wa kiume wanajua kuwa wao ndio walindaji wa familia na jamii. Maelezo ya washiriki hawa yalitokea katika kikundi kiini cha pili:

2.E$_{2}$: Masculinity is being protective whenever you are somewhere you should be the one to protect your mum, protecting your sister. So you should be more of protective and aggressive as a man
2.B$_{4}$: A man is viewed as someone who protects everything be it homestead be it the society you are there to fight for the rights of these people the rights of your people. So men take the initiative of taking the protecting job
2.C$_{9}$: Like kwetu mimi ndio sasa naprotect our family

Kifungu kifuaacho kilitolewa katika kikundi kiini cha tatu:

3.E$_{5}$: Also where I come from I provide security to the family because I was told that now am a grown up I am brave and can defend the community
3.D$_{6}$: Mwanaume huwezi provide security you are not a man

Buliba na wengine (2014:71) wanaeleza kwamba katika jamii za kiafrika udume huhusishwa na uwezo wa mwanume kutosheleza mahitaji ya familia na ulindaji wa familia na wanyonge katika jamii.

Mamlaka ya Uamuzi

Washiriki walisisitiza kwamba wao huonyesha udume kupitia uwezo wa kujifanyia uamuzi. Kwa kila wakati mwanaume anafaa kuwa na huo uwezo na mamlaka ya kufanya uamuzi mwenyewe. Kifungu kifuatacho cha mazungumzo kilitolewa katika kikundi kiini cha tatu:

3.G_3: Mwanaume ni kuuliza maswali. You are not told fanya hivi and you just do it. Lazima uulize why should i do it? As a man always questions the whys, hows and what

3.A_6: Sometimes circumstances really force you to be a man and you have to make some decisions. At times you make decisions without caring as a man whom will it hurt and whom will not hurt. But hapa campo utapata mtu is not man enough. He is faced with a challenge, he looks for the easiest way out. The other day mtu alijinyonga. He was not man enough to face the challenges za life

Mazungumzo yafuatayo yalitokea katika kikundi kiini cha pili:

2.D_4: By the way me I hate somebody making a decison for me. I'd rather make a decision for myself. So being a man implies alot when it comes to decision making

2.E_3: I can say being a man is important because if it comes to decision making in the society they are the ones that are given that priority to make the decisions faster

Uwezo na mamlaka ya kufanya uamuzi ni mojawapo ya sifa zinazohusishwa na mwanaume halisi wa kiafrika (Buliba na wengine, 2007). Kuna majina yaliyokuwa yakijitokeza katika mjadala kwenye vikundi viini ili kurejela kundi fulani la wanaume. Sehemu ifuatayo ya mazungumzo ilitolewa katika kikundi kiini cha kwanza:

1.B_{15}: Chizi. Ana tabia za kidemdem sanasana kuvaa kama dem

1.E_{13}: Anapewa jina ya girlfriend wake ama kama anaishi na dem na huyo dem ndio anamfanyia kila kitu unasema "ndiyo huyo girlfriend wa Jane ameingia" sasa yeye ndiyo anakuwa girlfriend

Mfano huu umetolewa katika kikundi kiini cha pili:

2.A12: Mostly utapata wanajiita majina za madem Ashley, Sasha

2.B15: Ladiesman. Anapenda kuhang na madem

2.D12: Macinderella. Anapenda kujipodoa

Mfano ufuatao ulitolewa katika kikundi kiini cha tatu:

3.D11: Anaweza pewa jina ya dem for example Jane anakuja

3.A13: Umama. Hivyo ndio wanaitwanga. I don't have any other

3.B13: Another one utaingia room usikie eti kadem hakako hapa. Sasa kadem ni huyo "mwanamume" mmama

Majadaliano

Washiriki walidhihirisha kuwa ubabedume lilikuwa jambo la kawaida na kuifasili kama jambo la kiasilia, ambalo mtu anazaliwa nalo likiwa lipo tu akilini bila ya mtu yeyote kuliweka hapo. Iligunduliwa kuwa kuwepo kwa dhakari ni ishara ya udume lakini uwepo huo tu hautoshi. Kijana wa kiume ni lazima awe na uwezo wa kushiriki ngono na ikiwezekana kuwa na uwezo wa kudunga mwanamke mimba ndiposa aweze kujiita mwanaume. Kijana wa kiume hapaswi kujiita mwanaume kama hawezi kushiriki ngono na inatarajiwa kwamba iwapo atahusiana na msichana kwa njia yoyote basi lazima washiriki ngono ili ajiite mwanamume na wengine pia wakiwemo jinsia ya kike waweze kumwona kuwa ni mwanaume.

Ubabedume na mamlaka yanaambatana moja kwa moja kwa sababu mamlaka yanaingiliana na shughuli za kila siku ambazo huwa haziuliziwi maswali hivyo kuonekana kuwa kawaida. Mamlaka miongoni mwa vijana wa kiume yalijiokeza kupitia ukanaji ushoga, kujiepusha na ukike na hisia finyu. Ushoga unakataliwa na kukashifiwa vikali hasa wale wanaojihusisha nao hukashifiwa na kukejeliwa. Kuna baadhi ya tabia, matendo na maneno ambayo yanahusishwa na jinsia ya kike tu na hivyo mambo hayo mwanaume anapaswa kujitenga nayo kwa njia zozote zile. Kwamba mwanaume lazima ujiepushe na maswala ambayo jamii kwa ujumla na katika utamaduni mdogo cha vijana yanahusishwa na jinsia ya kike. Tabia zinazochukuliwa kuwa za kike ni kama vile kujipodoa na uzingatiaji wa wajihi, kutazama vipindi vya drama za kijamii.

Njia zilizojitokeza kama mbinu wanazotumia kuonyesha uhodhi wao ni kama vile ushupavu na ugumu, kujitegemea, mamlaka ya uamuzi, kukimu familia na kulinda familia na wanyonge. Kila mwanaume anafaa kuwa mgumu hata ikiwa ana mwili mdogo. Kukiwa na kelele zisizo za kawaida nyumbani, ni jukumu la mwanaume kuchunguza ili kujua kinachotendeka. Pia haiwezekani kusema moja moja kuwa tendo hili ni la woga na hivyo ni mojawapo ya ishara na kategoria ya ndaro za ubabedume. Ni swala ambalo haliwezi kufungiwa moja kwa moja katika ubabedume bila kupiga msasa maswala mengine ya kijamii.

Hitimisho

Ubabedume ni kaida katika mfumo mzima wa utamaduni wa vijana kama sehemu ya utamaduni mkuu. Udume huhakikishwa mara kwa mara kwa njia tofauti tofauti. Wanaoshindwa kufanya hivyo na kuingia katika ndaro hutengwa na hatimaye wao huunda kundi lao wenyewe. Hivyo kunaishia kuwa na makundi mbili za wanaume; wanaume na “wanaume”. Kupitia kejeli na kusutwa, aliye katika ndaro anaweza akaurejesha ule udume uliopotea na akawa mwanaume tena. Ndaro za ubabedume zinaweza kumkumba mwanaume wa umri wowote ule kutokana na sababu kama vile jinsi alivyolelewa na mchakato wa ujamiishwaji wake, athari ya teknolojia na vyombo vya habari, sababu za kibaolojia, aina ya marafiki.

Marejeleo

Buliba, A. Gwachi, M & Matinde, R. (2007) *Misingi ya nadharia na mbinu za utafiti.* Mwanza Serengeti Publishers.

Bednarik, K. (1970) *The male in crisis.* New York: Knopf.

Crespi, I. (2003) *Gender sociolization within the family: a study on adolescent and their parents in Great Britain.* Unpublished Masters thesis, Catholic University of Milan. Italy.

Fairclough, N. (1989) *Language and power.* London: Longman Singapore Publishers Ltd.

Fairclough, N. (2001) Critical discourse analysis as a method in social scientific. In R. Wodak & M. Michael, *Methods of critical discourse analysis.* Sage Publications Ltd.

Hall, M. (2015) *Where there's no underbushes the tree look taller: A discourse analysis of men's online groin shaving talk.* Unpublished Masters thesis, Lancaster University, UK.

Izugbara, C. (2005) Hypothesis on the Origin of Hegemonic Masculinity. *Sexuality in African Magazine, 2*(1), 13-14.

Johanroshan, S. & Zohreh, R. (2015) Masculine crisis in Ian McEwan's Child in Time. *International journal of English language and literature, volume 2*, 4, 310-388.

Khaemba, J. M. (2013) *Discursive construction of hegemonic masculinities in selected rituals of the Bukusu of Kenya.* Unpublished PhD thesis, Egerton University, Kenya.

Levant, F. R. Thomas, J. R., & Williams, C. M. (2010) Evaluation of the factor structure and construct validity of scores on the Male Role Norms Inventory-Revised. *Psychology of Men and Masculinity*.

Levant, R. F. (1997) The masculinity crisis. *Journal of Men's Studies,5,* 221-231.

Lombard, A. (2003) *Making Manhood: Growing up Male in Colonial New England.* USA: University of Chicago.

Martensson, K. (2012) *Sweet women and tough men? Young men's identity and attitude towards masculinity in Chile.* Lund University.

Masinire, A. (2011) Interplay of masculinity and schooling in rural Zimbabwe. *Electronic Thesis and Dissertation repository, Paper 290*.

Matinde, S. R. (2006) *Usawiri wa mwanamume katika nyiso za jando miongoni mwa Abakuria.* Tasnifu ya Uzamili ambayo haijachapishwa, Chuo Kikuu cha Egerton, Kenya.

Poscoe, C. (2007) *Dude you are a fag: Masculinity and sexuality in High school.* Georgia, USA: University of California Press.

Poscoe, J. G. (2015) *A qualitative textual and comparative analysis of the representation of masculinity in the action and romantic comedy genres.* Unpublished thesis, University of South Africa, South Africa.

Connell, R. & Messerschmidt, J. (2005) Hegemonic Masculinty: Rethinking the concept. *Gender and Society, 19*(6), 825-859.

Reeser, T. W. (2010) *Masculinities in theory: An introduction.* West Essex: Wiley-Blackwell publication Ltd.

Uchendu, E. (2007) Masculinity and Nigerian Youth. *Nordic journal of African studies, 16*(2), 279-297.

Walt, M. V. (2007) *South Afrcan men and their construction of masculinities in relation to women and homosexual men: A thematic analysis.* Unpublished PhD thesis, University of Cape Town, South Africa.